

ТИПІФІКАЦІЯ ТАКСОНІВ РОДИНИ *ASTERACEAE* ФЛОРИ УКРАЇНИ: РОДИ *SCORZONERA* L., *SENECIO* L., *SERRATULA* L., *SOLIDAGO* L., *SONCHUS* L.

Ключові слова: тип виду, голотип, лектотип, паратип, *Scorzonera*, *Senecio*, *Serratula*, *Solidago*, *Sonchus*, гербарій KW

Продовжуючи попередні публікації з типіфікації видів родини *Asteraceae*, описаних із України, в даній статті наводимо інформацію щодо представників родів *Scorzonera* L., *Senecio* L., *Serratula* L., *Solidago* L., *Sonchus* L. Для кожного таксона вказано базіонім, синоніміку, протокол за літературою, номенклатурний тип (типовий зразок, якщо виявлений) та місце його зберігання.

SCORZONERA L.

1. *Scorzonera crispa* M. Bieb. 1808, Fl. Taur.-Cauc. 2: 234; Липш. 1964, Фл. СССР, 29: 68, табл. 4, рис. 2; Катина, 1965, Фл. УРСР, 12: 252; Цвелев, 1989, Фл. Европ. ч. СССР, 8: 43; Chater, 1976, Fl. Europ. 4: 320, pro syn. *S. austriaca* subsp. *crispa* (M. Bieb.) Nym.

За протологом: «In Tauriae collibus apricis, siccis».

Тип: «Ex Tauria» (*LE* s.n. — lectotypus: V. Vyalt ex N. Shiyan et al., hoc loco (В. Бялт, 1993, in herb.)).

2. *Scorzonera mollis* M. Bieb. 1819, Fl. Taur.-Cauc. 3: 522; Липш. 1964, Фл. СССР, 29: 49; Катина, 1965, Фл. УРСР, 12: 249; Chater, 1976, Fl. Europ. 4: 319; Цвелев, 1989, Фл. Европ. ч. СССР, 8: 43.

За протологом: «Crescit in collibus apricis siccis Tauriae, ad Wolgam inferiorem circa coloniam Sareptanum, etiam in Transwolgensibus».

Тип: Не виявлений. Імовірно, зберігається в гербарії *LE*.

3. *Scorzonera taurica* M. Bieb. 1808, Fl. Taur.-Cauc. 2: 234; Катина, 1965, Фл. УРСР, 12: 262; Кут. 1978, Кавк. предст. подтрибы *Scorzonerinae*: 60; Цвелев, 1989, Фл. европ. ч. СССР, 8: 40; Липш. 1964, Фл. СССР, 29: 87, pro syn. *S. hispanica* L.; Chater, 1976, Fl. Europ. 4: 320, pro syn. *S. hispanica* L.

За протологом: «Habitat Tauriae collibus siccis circa Karassubasar».

Тип: «Ex Tauria» (*LE* s.n. — lectotypus: V. Vyalt ex N. Shiyan et al., hoc loco (В. Бялт, 1993, in herb.)).

SENECIO L.*

4. *Senecio besserianus* Minder. 1956, Укр. ботан. журн. 13, 3: 58; Шишк. 1961, Фл. СССР, 26: 768; Chater a. Walters, 1976, Fl. Europ. 4: 199, pro syn. *S. integrifolius* (L.) Clairv. subsp. *aurantiacus* (Hoppe ex Willd.) Briq. et Cavill.; Цвелев, 1994, Фл. европ. ч. СССР, 7: 66, pro syn. *Tephrosia aurantiaca* (Hoppe ex Willd.) Griseb. et Schenk., p. p.; Конечн. 1994, Фл. европ. ч. СССР, 7: 66, pro syn. *Cineraria aurantiaca* Hoppe ex Willd.

За протологом: «RSS Ucr., dit. Ternopoliensis, prope p. Poczajev, in silva, 24 VI 1855, A. Rogovicz. In Herbario Instituti botanici Ac. Sc. RSS Ucr. conservatur. — Українська РСР, Тернопільська обл., коло Почаєва, в лісі, 24 VI 1855, А. Рогович. Зберігається в Інституті ботаніки АН УРСР».

Тип: «Вольнская губ., Крем[енецкий] уезд, окол. Почаева, в лесу 24 (8) июня 1855 [А. Рогович]» (*LE* s.n. — holotypus: E. Миндерова, in herb.; *LE* s.n. — paratypus; *KW* № 006447 — paratypus).

Примітка: У протолозі Є. Миндерова вказує, що тип виду «...зберігається в Інституті ботаніки АН УРСР». Єдиним автентичним зразком *S. besserianus* у *KW* є паратип (*KW* № 006447) із колекції І. Шмальгаузена: «Кременець, 25 VI 1885, I. Schmalhausen». Унаслідок пошуку автентичних матеріалів зазначеного виду виявлено зразки з колекції П. Роговича (*KW*), зокрема цитований вище голотип, а також два паратипи («Кременець, 23 июня 1856, А. Рогович» і «Кременець, 25, 26 июня 1856, А. Рогович»), які знаходяться у фондах гербарію *LE*.

5. [*Senecio borysthenicus* (DC.) Andr. ex Czern.] *Senecio praealtus* Bertol. β. [var.] *borysthenicus* DC. 1838, Prodr. 6: 351. — *Senecio borysthenicus* (DC.) Andr. ex Czern. 1859 Consp. Pl. Charcov.: 32; Gruner, 1868, Bull. Soc. Nat. Moscou, 41, 2: 423; Шишк. 1961, Фл. СССР, 26: 718, Конечн. 1994, Фл. европ. ч. СССР, 7: 56.

* Із літератури відомо ще один вид цього роду — *Senecio ucranicus* Hodálová, можливо, описаний із території України. У зв'язку з відсутністю необхідної літератури уточнити це питання нам не вдалося.

За протологом: «In pratis Podoliae, Cherson. Russiae circ. Borysth.»

Тип: Не виявлений. Імовірно, зберігається в гербарії *G.*

6. *Senecio czernjaevii* Minder. 1956, Укр. ботан. журн. **13**, 3: 55; Шишк. 1961, Фл. СССР, **26**: 754; Holub, 1973, Folia Geobot. Phytotax. (Praha), **8**: 173 pro syn. *Tephrosieris integrifolia* (L.) Holub; Конечн. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 66, pro syn. *T. integrifolia* (L.) Holub.

За протологом: «RSS Ucr., dit. et distr. Charcoviensis, Choroshevo, 05-06 V 1855, W. Czernjaew. In Herbario Institutu botanici Ac. Sc. RSS Ucr. conservatur. — Українська РСР, Харківська обл., Харківський р-н, с. Хорошеве, 05-06 V 1855, В. Черняєв. Зберігається в Інституті ботаніки АН УРСР».

Тип: «Хорошев, 5-6 [V] 1855 ex herbario Czernjaevii», (*LE* s.n. — holotypus: E. Миндерова, in herb.; *LE* s.n. — paratypi; *KW* №№ 076819, 076821 — paratypi).

Примітка: У протолозі Є. Миндерова вказує, що місцем зберігання типу *S. czernjaevii* є гербарій В. Черняєва (*KW*). За каталогом гербарної колекції В. Черняєва (*KW*) голотип *S. czernjaevii* був у папці № 147-а. В результаті пошуку автентичного матеріалу виявлено, що голотип та низка паратипів із колекції П. Роговича (*KW*) нині зберігаються в гербарії *LE*. Зразки з колекції П. Роговича були вилучені з папки № 45 разом із загальною паперовою сорочкою, на якій зазначено: «№ 4 *Senecio campestris* L.». Інші зразки, які містилися в ній разом з автентичними матеріалами *S. czernjaevii*, були знайдені в наступній папці колекції П. Роговича. Вони повернуті на місце попереднього зберігання відповідно до каталогу колекції.

7. *Senecio euxinus* Minder. 1956, Укр. ботан. журн. **13**, 3: 60; Шишк. 1961, Фл. СССР, **26**: 783 pro syn. *S. vernalis* Waldst. et Kit.; Chater a. Walters, 1976, Fl. Europ. **4**: 204, pro syn. *S. vernalis* Waldst. et Kit.

За протологом: «RSS Ucr., dit. Chersonensis, distr. Geniczskiensis, insula maeotica, Birjuczij, margo insulae meridionali-occidentalis, 06 VII 1927, F. Levina. In Herbario Institutu botanici Ac. Sc. RSS Ucr. conservatur. — Українська РСР, острів Бірючий в Азовському морі, південно-західна окраїна. Літоральна смуга південного берега біля маяка, ракушняк, 06 VII 1927, Ф. Левіна. Зберігається в Інституті ботаніки АН УРСР».

Тип: «УРСР, Кримська обл., окол. м. Євпаторії, берег моря, на піщано-ракушняковому ґрунті, 17 VI 1954, Г. Білик» (*KW* № 076952 — lectotypus: N. Shiyan et al., hoc loco (N. Shiyan, 10.10.2008, in herb.)).

Примітка: Голотип виду не знайдено в жодній із досліджених гербарних колекцій. Із дванадцяти зразків, наведених у протолозі Є. Миндеровою, нам відомий лише один, котрий спочатку був ідентифікований як паратип (*KW* № 076952 — paratypus: N. Shiyan, 01.07.2007, in herb.). З огляду на відсутність інших автентичних матеріалів *S. euxinus*, ми

вважаємо за можливе змінити категорію цього зразка і пропонуємо розглядати його як лектотип *S. euxinus* Minder.

8. *Senecio jailicola* Juz. 1953, Ботан. мат-лы (Ленинград), **15**: 399; Шишк. 1961, Фл. СССР, **26**: 757; Конечн. 1981, Ботан. журн. **66**, 6: 838, pro syn. *Tephrosieris jailicola* (Juz.) Konechn.; Конечн. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 66, pro syn. *T. jailicola* (Juz.) Konechn.

За протологом: «Jaila Babugan haud procul a trajectu Gavrel-Bazar, in declivibus graminosis apricis, 9 VII 1935, fl., defl., S. Juzepczuk — Бабуган-яйла, неподалёку от Гаврель-Богаз, открытые склоны и луговины».

Тип: «Бабуган-яйла, неподалеку от Гаврель-Богаз, открытые склоны и луговины — Jaila Babugan haud procul a trajectu Gavrel-Bazar, in declivibus graminosis apricis, 9 VII 1935. Собр. С. Юзепчук» (*LE* s. n. — holotypus, isotypus).

9. *Senecio tauricus* Konechn. 1985, Новости сист. высш. раст. **22**: 230; Конечн. 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 58.

За протологом: «Tauria, jailla Nikitiensis, 8 VIII 1968, Yu. Menitsky».

Тип: «Крым, Никитская яйла, 08 08 1968, Ю. Меницкий» (*LE* s.n. — holotypus).

SERRATULA L.

10. *Serratula stoechadifolia* M. Bieb. 1808, Fl. Taur.-Cauc. **2**: 266; DC. 1838, Prodr. **6**: 674, pro syn. *Jurinea stoechadifolia* (M. Bieb.) DC.; Ильин, 1962, Фл. СССР, **27**: 580, pro syn. *J. stoechadifolia* (M. Bieb.) DC.; Клоков, 1961, Список росл. герб. фл. УРСР: **32**, № 197, *J. brachycephala* Клоков, р. р.; Клоков, 1962, Фл. УРСР, **11**: 456, рис. 86 (А), pro syn. *J. stoechadifolia* (M. Bieb.) DC. р. р.; Клоков, 1962, цит. літ.: 458, рис. 86 (Б), *J. brachycephala* Клоков, р. р.; Kožuharov, 1976, Fl. Europ. **4**: 218, pro syn. *J. stoechadifolia* (M. Bieb.) DC.; Цвелев, 1994, Фл. Европ. ч. СССР, **7**: 227, pro syn. *J. stoechadifolia* (M. Bieb.) DC.

За протологом: «in Tauriae collibus lapidosis cretaeis, circa Karassubasar frequens: nec non in campestribus Borysthenei vicinis, inter Cherson et Borislav».

Тип: «Ex Tauria» (*LE* s.n. — lectotypus: V. Byalt ex N. Shiyan et al., hoc loco; (В. Бялт, 1993, in herb.)).

SOLIDAGO L.

11. *Solidago jaiarum* Juz. 1959, Фл. СССР, **25**: 575, 39; Доброч. 1962, Фл. УРСР, **11**: 27; Цвелев, 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 178, pro syn. *S. virgaurea* L. subsp. *jaiarum* (Juz.) Tzvelev.

За протологом: «Reservatum Publicum Tauricum. In declivibus Jailae Babugan supra pratum silvaticum dictum «Bolshaja-Poljana», 1946 VII 23, S. Juzepczuk. Pl. taur. n° 214».

Тип: «Гос. заповідник, склони Бабуган-яйлы над криволесьем. — In decliviis ad jalarum Babugan. 23 VII 1946, S. Juzepczuk» (*LE* s.n. — holotypus, paratypus).

12. *Solidago taurica* Juz. 1959, Фл. СССР, **25**: 575, 36; Доброч. 1962, Фл. УРСР, **11**: 27; Цвелев, 1994, Фл. европ. ч. СССР, **7**: 177, pro syn. *S. virgaurea* L. subsp. *taurica* (Juz.) Tzvelev.

За протологом: «In descensu e monte Ai-Petri, inter Pendikul et Utshan-Su, in pineto *P. Pallasianae*, ad viam, 2 VIII 1946, S. Juzepczuk. Pl. tauricae n° 285».

Тип: «На склоне г. Ай-Петри, между козырьками Пендикюль и Учан-Су, у мыса. — Inter pracsid. Pendikul et Utshan-Su. 02 VIII 1946, № 285, S. Juzepczuk», (*LE* s.n. — holotypus, isotypi).

SONCHUS L.

13. *Sonchus uliginosus* M. Bieb. 1808, Fl. Taur.-Cauc. **2**: 238; Катина, 1965, Фл. УРСР, **12**: 297; Nym. 1879, Consp. Fl. Eur.: 433, pro syn. *S. arvensis* L. subsp. *uliginosus* (M. Bieb.) Nym.; Boulos, 1976, Fl. Europ. **4**: 328, pro syn. *S. arvensis* L. subsp. *uliginosus* (M. Bieb.) Nym.; Заиконникова, 1989, Фл. Европ. ч. СССР, **8**: 115, pro syn. *S. arvensis* L. subsp. *uliginosus* (M. Bieb.) Nym.; Trautv. 1866, Bull. Soc. Nat. Moscou, **39**, 1, 2: 388, pro syn. *S. arvensis* var. *uliginosus* (M. Bieb.) Trautv.; Кирпичн. 1964, Фл. СССР, **29**: 251, pro syn. *S. arvensis* f. *glabrescens* (Guenth., Grab. et Wimm.) Kirp.

За протологом: [Крим]: «In campestribus et cultis subhumidis, nec non ad arundineta communis».

Тип: «*Sonchus uliginosus* M. Ex Tauria et circa oppid. Nikolaef ad Hypanium lectum» (*LE* s.n. — lectotypus: N. Shiyani et al., hoc loco).

Примітка: Вважається, що тип цього виду походить із Криму. Єдиний виявлений у гербарії *LE* автентичний зразок даного виду ми обрали за лектотип.

Рекомендує до друку

Надійшла 02.08.2011 р.

Р.І. Бурда

Н.Н. Шиян, С.Л. Мосякин, Н.М. Федорончук
Институт ботаники имени Н.Г. Холодного
НАН Украины, г. Киев

ТИПИФИКАЦИЯ ТАКСОНОВ СЕМЕЙСТВА
ASTERACEAE ФЛОРЫ УКРАИНЫ:
РОДЫ *SCORZONERA* L., *SENECIO* L.,
SERRATULA L., *SOLIDAGO* L., *SONCHUS* L.

В статье изложены результаты типификации видов семейства *Asteraceae* из родов *Scorzonera*, *Senecio*, *Serratula*, *Solidago*, *Sonchus*, описанных с Украины. Для каждого вида указаны бационим, синонимика, протолог, номенклатурный тип и место его хранения.

К л ю ч е в ы е с л о в а: тип вида, голотип, лектотип, паратип, *Scorzonera*, *Senecio*, *Serratula*, *Solidago*, *Sonchus*, *гербарий* KW.

N.M. Shiyani, S.L. Mosyakin, M.M. Fedoronchuk
M.G. Kholodny Institute of Botany, National Academy
of Science of Ukraine, Kyiv

TYPIFICATION OF TAXA OF THE FAMILY
ASTERACEAE IN THE FLORA OF UKRAINE:
GENERA *SCORZONERA* L., *SENECIO* L.,
SERRATULA L., *SOLIDAGO* L., *SONCHUS* L.

Results of typification of species from the genera *Scorzonera*, *Senecio*, *Serratula*, *Solidago* and *Sonchus* described from Ukraine are given. For each species, its basionym, synonyms, protologue, nomenclatural type and the place of its storage are presented.

К е у w o r d s: species type, holotype, lectotype, paratype, *Scorzonera*, *Senecio*, *Serratula*, *Solidago*, *Sonchus*, *Herbarium* KW.